

I. I. Svidruk, Ю. Б. Миронов

Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів, Україна

РОЗВИТОК КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто актуальну проблему розвитку конкурентних відносин. Проаналізовано конкуренцію як ринковий інструмент, що генерує стимулятивний ефект щодо розвитку інноваційних процесів та зростання ефективності господарювання. Наведено погляди дослідників на проблеми розвитку конкуренції як інституційно-оформленого процесу та питання потреби розроблення конкурентних стратегій за умов глобальних економічних трансформацій. За умов глобалізації, яка консолідує різнополярні тенденції загострення конкуренції і посилення конструктивної інтеграції та кооперації учасників ринкових відносин, конкуренція ґрунтується на інтегративному типі конкурентної поведінки. З'ясовано, що нова економічна формація ґрунтується на пріоритетності знань і компетенцій, що призводить до виходу за межі традиційних обмежень економічних факторів конкурентної взаємодії і підвищення ролі людського капіталу. Виявлено, що креативні тенденції управління конкурентністю формують феномен обмеженості чи навіть уникання боротьби і зміщення акцентів у бік взаємоузгодженого співробітництва із конкурентами, а екосистема ринкової економіки дедалі більше спирається на взаємовигідну співпрацю стейкхолдерів. Описані тенденції чітко позиціонують конкуренцію як стратегічну орієнтацію держави на створення доданої вартості, що дає змогу спрямовувати управління активами й процесами на зростання національного добробуту.

Ключові слова: конкуренція; ринок; інтеграція та кооперація; високоінформаційні галузі; креативність.

Вступ. Досягнення ефективної конкурентоспроможності вітчизняної економіки у глобалізаційному бізнес-просторі, що характеризується транснаціональним перерозподілом ресурсів та капіталу, є важливим завданням сьогодення і вимагає пошуку інноваційних шляхів розвитку конкурентних стратегій. Домінування в економічних системах науково- та технологічно високорозвинутих продуктивних сил покликане забезпечувати безперервний інноваційний розвиток суспільства як основу становлення креативної постіндустріальної економіки, що характеризується принциповими змінами інтеграції засобів і предметів праці, людських та інтелектуальних ресурсів, і потребує кардинальних змін у кваліфікаційному співвідношенні працівників, поглибленні суспільного розподілу праці (Gordeev & Shkiotov, 2011; Polenske, 2004; Taranenko, 2011). Попри різноманітність підходів до висвітлення економічної сутності розвитку конкурентних стратегій, більшість науковців погоджуються, що саме ця галузь є підвалиною динамічного поступу економічних систем та економічного зростання (Heune et al., 2013; Manfred et al., 2010; McConnell et al., 2014), адже вільний розвиток конкурентних відносин забезпечує економічну свободу суспільства, стимулює переосмислення управлінських процесів, активізує розвиток виробництва за умов певного ресурсного обмеження, сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки. Діалектика розвитку постіндустріальної економіки потребує інноваційних підходів

до розроблення і застосування конкурентних стратегій. Дослідники конкурентних відносин зазвичай вважають їх об'єктивними механізмами регулювання ринку шляхом суперництва між його учасниками, що ґрунтуються на акумуляції внутрішніх сил прогресивного вектора розвитку економіки (Klirkova, 2015; Savchenko, 2011). Необхідність конкурентного стратегування зумовлюється множинністю форм власності, об'єктивно наявним конкурентним середовищем, різновекторними інтересами розвитку, економічним суперництвом (Esser et al., 2013; Savchenko, 2011).

Мета дослідження полягає в розгляді проблеми формування та розвитку конкурентних стратегій у контексті глобалізації економіки.

Результати дослідження та їх обговорення. Формування конкурентних стратегій є невідкладним завданням стратегічного управління глобалізованого суспільства, за якого основними чинниками впливу стають високі ризики, пов'язані з мінливістю середовища і надшвидкими темпами оновлення економічних процесів і техніко-економічних парадигм.

Конкуренцію розглядаємо як ринковий інструмент у суперництві умов виробництва та реалізації, що генерує стимулятивний ефект щодо розвитку інноваційних процесів та зростання ефективності господарювання. У цьому контексті доцільно детально проаналізувати погляди дослідників на проблеми розвитку конкуренції як інституційно-оформленого процесу (табл. 1) та питання

Інформація про авторів:

Свидрук Ірена Ігорівна, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту. Email: irena_svidruk@ukr.net

Миронов Юрій Богданович, канд. екон. наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Email: yuriy@myronov.com

Цитування за ДСТУ: Свидрук І. І., Миронов Ю. Б. Розвиток конкурентних стратегій за умов глобалізації економіки. Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна. 2017. Вип. 27(7). С. 21–26.

Citation APA: Svidruk, I. I., & Myronov, Yu. B. (2017). Competitive Strategies Development in the Conditions of Economy Globalization. *Scientific Bulletin of UNFU*, 27(7), 21–26. <https://doi.org/10.15421/40270703>

потребі розроблення конкурентних стратегій за умов глобальних економічних трансформацій.

Табл. 1. Аналіз трактування сутності конкуренції

Автор	Сутність поглядів
Кірцнер І. (Kirzner, 2006)	Стан нерівноваги ринку як розбіжність у часі та просторі між попитом і пропозицією
Макконнелл К. (McConnell, 2014)	Можливість вільного входу на ринок та виходу з нього для великої кількості покупців та продавців
Портер М. (Porter, 2017)	Динамічний процес із зміни ландшафту, на якому з'являються нові товари, шляхи маркетингу, виробничі процеси та ринкові сегменти
Хейне П. (Heune, 2013)	Намагання найкращого задоволення критеріїв доступу до певних благ
Шніпко О. (Shnyrko, 2009)	Специфічна форма конфліктної взаємодії суб'єктів ринку
Шумпетер Й. (Schumpeter, 2006)	Суперництво старого з новим, з інноваціями

Проведений контент-аналіз засвідчив, що на сьогодні немає єдності у визначенні конкуренції: залежно від ситуації її розглядають або системно, або у поведінковому, структурному чи функціональному аспектах.

Досліджуючи конкурентні стратегії в межах системного підходу дослідники наголошують, що вони не обмежуються у сучасних цивілізаційних умовах лише конкурентною боротьбою, а виступають в ролі децентралізованих систем координування діяльності ринкових суб'єктів, що дає змогу використовувати їх як джерело саморозвитку складно організованих економічних систем (Esser et al., 2013). Відповідно до цього підходу, стратегії забезпечення на державному рівні макроекономічних умов ринкового розвитку є ефективними і створюють конкурентоспроможну економічну систему лише у логічно узгодженій єдності з відповідно інспірованими стратегіями розвитку ринкових суб'єктів (рис. 1).

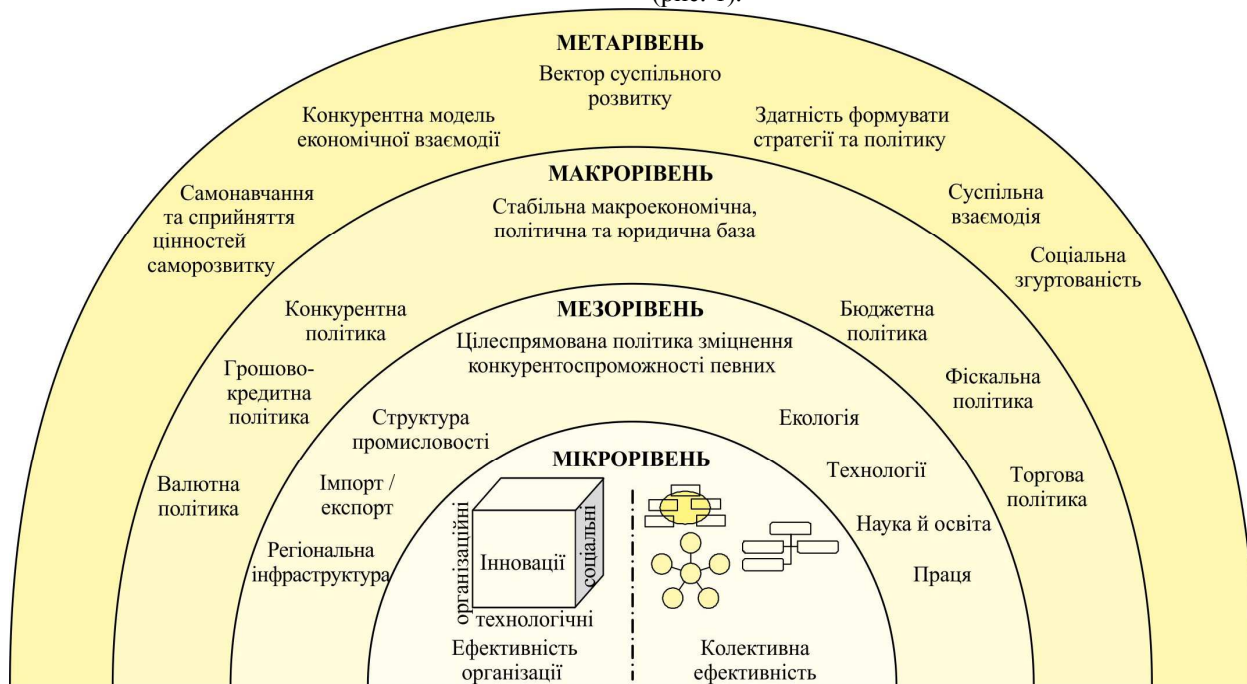

Рис. 1. Детермінанти системної конкурентоспроможності

Зауважимо, що дослідники особливо наголошують на потребі таких креативних детермінант метарівня, як сприйняття цінності самонавчання й саморозвитку.

Поведінковий підхід акцентує увагу дослідників на сукупності взаємозалежного контролювання ринку різними продавцями, основним об'єктом конкурентної боротьби за нього вважають цінову політику. Структурна концепція конкуренції на чільне місце виводить аналіз структури ринку та умов, які на ньому переважають. Головною умовою конкурентності стає принципова можливість або неможливість впливу на рівень цін на ринку (Vachevskiy, 2012). Зазначимо, що саме підхід цінової дуополії призвів до поняття досконалої конкуренції, яка передбачає точне знання і правильну оцінку учасниками ринку своїх економічних можливостей, а взаємозалежність продавців є настільки малою, що нею можна знехтувати.

Функціональний підхід до конкурентності ґрунтується на витісненні з ринку застарілих технологій і продукції шляхом заміщення неконкурентоспроможних підприємств технологічно прогресивними виробництвами (Schumpeter, 2006). Ще більшого значення іннова-

ційному прориву надають у новітньому підході до конкурентності як до "процедури відкриття", що стосується як залучення нових ресурсів до виробництва, так і вдосконалення маркетингових стратегій просування продукції (Gordeev & Shkiotov, 2011).

Дослідники виокремлюють певні аспекти, які достатньо повно змальовують зміну ролі конкуренції в умовах глобалізації. Насамперед, це виникнення нових конкурентних об'єктів, зумовлене стрімким розвитком інноваційної продукції та технологій. Посилена диференціація продукції у комплексі із процесом конвергенції цифрових технологій сприяє виникненню інноваційних продуктів, особливо у високотехнологічних галузях, створюючи прінагідно обслуговуючу інфраструктуру (Arkhipova et al., 2015; Gordeev & Shkiotov, 2011). Уніфікація умов міжнародного виробництва та обміну призвела також до розширення поля конкурентної боротьби та появи нових суб'єктів конкуренції, перетворюючи у конкурентів не пов'язаних раніше між собою підприємств. Інтеграційні процеси нівелюють географічну віддаленість економічних контрагентів, оскільки сучасні системи управління підприємствами

послугуються інформаційним середовищем у режимі реального часу. Узгоджений розвиток комунікаційного сектору спричиняє інфраструктурні перетворення глобалізованої економічної системи і знижує вхідні бар'єри на інноваційні ринки, визначаючи універсалізацію умов ринкової взаємодії. Такі глобалізаційні процеси сприяють інтенсифікації конкуренції, усуванню перешкод доступу на монопольні ринки і стимулюванню високого рівня концентрації виробництва (Kindzerskii, 2013).

Нова конкурентна ситуація, спричинена багатоаспектністю інтересів конкуруючих сторін, їх динамізмом та агресивністю в глобалізованому суспільстві, вимагає від конкурентних стратегій врахування сукупного впливу ізольованих факторів конкурентного середовища, що зумовлює виникнення нових ознак конкуренції (рис. 2).

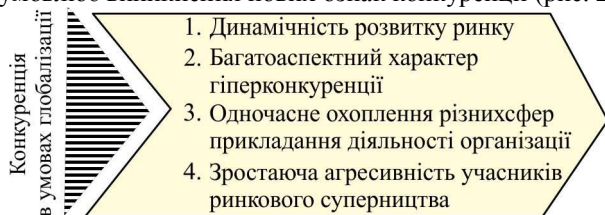

Рис. 2. Ознаки конкуренції в умовах глобалізації

Сутність особливостей конкуренції за умов глобалізації полягає в інтегративному підході до різнопланових конкурентних параметрів, як-от: фінансова стійкість, інноваційні зрушення, якість, витрати, ринкові бар'єри тощо, які враховуються виключно в комплексі. Багатоаспектний характер конкуренції проявляється за таких умов у можливості застосування концепції багатоточкової конкуренції в різних стратегічних галузях із різним, іноді навіть протилежним, реагуванням на ринкові збурення. Особливістю глобалізованого ринку є його динаміка, що характеризується складністю прогнозування проникнення нових або зникнення наявних конкурентів, появою інноваційної продукції, кількості злиттів і поглинань підприємств (Romanova & Egorenko, 2013).

Сучасні концепції лідерства ґрунтуються на особливостях стратегій конкурентної поведінки суб'єктів, спрямованих на максимізацію зусиль для проникнення на майбутні ринки, зокрема іноземні внутрішні ринки. Такі випереджувальні стратегії передбачають формування відповідних ключових компетенцій та досягнення інтелектуально-креативного лідерства у новітніх галузях. Новітні тенденції стратегічного менеджменту у цьому сенсі передбачають розроблення і реалізацію відповідних сценаріїв досягнення лідерства в умовах постіндустріального суспільства і глобалізації економіки (Arkhipova et al., 2015).

Вважають, що за диссонативних умов глобалізації, яка консолідує різнополярні тенденції загострення конкуренції і посилення конструктивної інтеграції та кооперації учасників ринкових відносин, конкуренція ґрунтується на інтегративному типі конкурентної поведінки. Попри те, що основною метою державної економічної політики за таких умов дослідники визначають створення необхідних макроекономічних умов інноваційного розвитку, вагомим фактором високої конкурентоспроможності стає динамічність підприємницького середовища, інтегративний підхід до взаємодії державних інституцій та підприємницьких організацій через складні механізми зворотного зв'язку, які створюють

логічно узгоджену єдність макроекономічної системи (Esser et al., 2013; Manfred et al., 2010). Основними детермінантами забезпечення високої конкурентності економічного простору, згідно з цим підходом, є здатність суб'єктів до формулювання, розроблення і реалізації новітніх стратегій розвитку. При цьому національні галузеві ринки, що відзначаються недосконалістю використовуваної інфраструктури, потребують під час розроблення конкурентних стратегій додаткового узгодження економічних, адміністративних, організаційних, структурних, природних та екологічних факторів впливу на конкурентоспроможність.

Згідно із системним підходом, конкурентні відносини за умов постіндустріальної економіки не лише визначають причинно-наслідкові зв'язки конкурентної боротьби суб'єктів господарювання, але й перетворюються на децентралізовану систему координації ринкових агентів, стають джерелом саморозвитку, що стимулює трансформацію економічної системи від простої форми до складноорганізованої (Kozlovskaiia & Akerman, 2010).

Процеси глобалізації посилюють вплив на конкурентоспроможність національної економіки екзогенних чинників, які складно піддаються кількісному аналізу, натомість актуалізують якісні характеристики політичного, технологічного, соціально-культурного, екологічного впливу на економічні процеси. Еволюція конкурентних стратегій у період виникнення та загострення суперечностей глобалізованого суспільства має на меті, насамперед, отримання збільшених норм прибутків від експорту капіталу й технологій. Одним з основних засобів пом'якшення кон'юнктурних коливань традиційно вважають зовнішньоекономічні стратегії експансії транснаціональних компаній, призначені подовжувати життєвий цикл застарілих технологій та продукції, забезпечуючи інтернаціоналізацію доступу до ресурсів та каналів збуту (Alpidovskaia & Svitich, 2011). Натомість виклики надшвидкого заміщення господарсько-виробничих процесів інноваційно-технологічними досягненнями призвели до переорієнтації пріоритетності прикладення транснаціонального капіталу у бік збільшення затрат на наукові розробки у високотехнологічних галузях, чим забезпечується додаткова конкурентоспроможність.

Нова економічна формація ґрунтується на пріоритетності знань і компетенцій, що стимулює розвиток конкурентних стратегій у напрямку виникнення принципово нових ціннісних орієнтирів економічного простору, спрямованих на підвищення якості життя суспільства. Відповідно, це призводить до виходу за межі традиційних обмежень економічних факторів конкурентної взаємодії і збільшення ролі людського капіталу. Сучасний погляд на ці тенденції висвітлює роль таких визначальних компонент людського капіталу в межах конкурентних стратегій, як збільшення результативності, працездатності, здатність до сприйняття інновацій. Нагромаджений людський капітал стає ключовим фактором в управлінні як міжфункціональними, так і зовнішніми відносинами суб'єктів господарювання, що дає змогу генерувати унікальні новітні комбінації різних видів капіталу в межах єдиної стратегічної перспективи. Функціонування інноваційної господарської системи відбувається, таким чином, за принципами самонавчання і самовдосконалення, що своєю чергою генерує

більш конкурентоздатний людський капітал (Kirzner, 2006; Klipkova, 2015; Kozlovskaja & Akerman, 2010).

Креативні тенденції управління конкурентністю, особливо у високоінформаційних галузях економіки, формують феномен обмеженості чи навіть уникання боротьби і зміщення акцентів у бік взаємоузгодженого співробітництва із конкурентами задля досягнення розширення позиціонування (Porter, 2017). Аналіз досліджень у царині розвитку конкурентних стратегій дає підстави стверджувати, що науковці дедалі частіше звертають увагу на моделі шляхів конструктивного пошуку нових точок диференціації з боку конкуруючих суб'єктів попри те, що в довготерміновій перспективі такі нововведення забезпечують лише незначне нарощування обсягів продаж (Manfred et al., 2010). Екосистема ринкової економіки, за спостереженнями авторів, дедалі більше спирається на взаємовигідну співпрацю стейкхолдерів і можливості збільшувати власні конкурентні переваги завдяки використанню стратегії кооперації і домовленостей з конкурентами на ринку (Chukhrai, 2011).

У сучасних дослідженнях розвитку конкурентних стратегій запропоновано виділити в окрему категорію триаду "конкуренція – кооперація – співробітництво" (Polenske, 2004). Згідно з іншою моделлю, синергетичний ефект досягається завдяки субадитивності та суперадитивності, тобто зниження сукупних витрат суб'єктів ринку внаслідок процесів інтеграції за умови збереження або нарощування обсягів виробництва, що забезпечує зростання прибутковості понад можливе сукупне диференційоване зростання (Matthews, 2005). Додатковий синергетичний ефект зумовлений розширеними можливостями доступу зв'язаних економічних систем до використання ресурсів, що зумовлює виникнення якісно нових ресурсів та продуктів.

Дослідники зазначають докорінний вплив глобалізаційних перетворень на трансформації конкуренції. Так, у постіндустріальному суспільстві вона набуває рис багаторівневої системи, у якій специфічні форми конкурентних відносин диференційовані за глобальним, міждержавним та національним рівнями. Транснаціональні утворення глобалізованого суспільства, представлені відповідними корпораціями та фінансово-промисловими групами, характеризуються виникненням симбіотичних форм конкурентної взаємодії та внутрішньою конкуренцією, що залежить від жорсткості структурних взаємозв'язків (Savchenko, 2011).

Сучасні макроекономічні конкурентні стратегії ґрунтуються на консолідації ринкових механізмів управління в межах глобальної ефективності та забезпечення економічного зростання. Ці тенденції чітко позиціонують конкуренцію як стратегічну орієнтацію держави на створення доданої вартості, що дає змогу спрямовувати управління активами й процесами на зростання національного добробуту. Вважають, що акцентування на максимізації доданої вартості, на противагу прибутковому позиціонуванню конкурентоспроможності, зумовлюється впливом екзогенних факторів, які складно піддаються кількісному оцінюванню, проте є домінантними особливостями розвитку інноваційної економіки. На мезорівні такі конкурентні переваги забезпечуються детермінантами інституційної підтримки відповідних галузей. Глобалізаційним впливом зумовлені також явища міжнародної спеціалізації, а це поси-

лює роль підвищення продуктивності праці на високотехнологічних ринках з високою доданою вартістю.

Цілком погоджуємося з тезом дослідників про те, що саме інноваційний характер конкуренції є джерелом генерування синергетичних ефектів розвитку знань та компетенцій, що, своєю чергою, сприяє виникненню та/або пришвидшеному розвитку інноваційного середовища (Polenske, 2004; Matthews, 2005). Це закономірно вимагає створення та інституційної підтримки особливих територіально-економічних зон генерування інновацій. Вважають, що якісне креативне середовище забезпечується належною активністю науково-освітніх центрів, інноваційного бізнесу з високою доданою вартістю та успішністю функціонування високотехнологічних підприємств. Сукупність цих факторів на мікрорівні є основним важелем інтенсифікації та ефективності розповсюдження інновацій як підґрунтя регіональної конкурентоспроможності. Разом з тим, дослідники наголошують, що описана модель вірогідно описує конкурентоспроможність економічних систем і на інших рівнях, зокрема як взаємодію підсистем або конгломерат складніших автономних систем з урахуванням синергетичних ефектів (Matthews, 2005; Alpidovskaja & Svitich, 2011).

Вагомим фактором формування ефективних конкурентних стратегій за умов новітніх моделей соціально-економічного розвитку є якість трудових ресурсів, що характеризується, насамперед, рівнем професійного розвитку та здатністю до самовдосконалення. У цьому сенсі дослідники зазначають, що якість трудових ресурсів одночасно є і критерієм конкурентоспроможності, і інструментом досягнення конкурентних переваг (Volkova & Kalinnikova, 2010). Креативний персонал у сучасному суспільстві стає чи не найголовнішим джерелом досягнення конкурентних переваг завдяки високому рівню самомотивації до якісної та успішної праці.

За умов глобалізаційних перетворень докорінно змінилося ставлення до конкурентних стратегій управління трудовими ресурсами, затребуваними стали такі вимоги до персоналу, як поєднання креативного інтелекту з високою освіченістю та полівалентною кваліфікацією, творчого ставлення до праці з безперервним самонавчанням й самовдосконаленням, здатності до сприйняття та генерації інновацій, адаптивні навички. До прикладу, в інноваційних американських компаніях працівники, здатні до творчого мислення, є бажаними для роботодавця щонайменше удвічі частіше, аніж просто сумлінні виконавці типових дій.

Ще одним із наслідків глобалізаційних перетворень у світовому економічному просторі стало надшироке використання можливостей аутсорсингу, цифрового та віддаленого робочого місця, що спричинило істотні зміни локальної і глобальної структури зайнятості. Відтак, постіндустріальні конкурентні стратегії отримали додаткове навантаження щодо всебічного врахування як інноваційних переваг, так і можливих ризиків, пов'язаних із функціонуванням віртуального інформаційного середовища як реального і впливового елементу економічної системи.

На особливу увагу заслуговують дослідження розвитку конкурентних стратегій у світлі посилення глобалізаційних суперечностей. Зокрема, конкурентне міжнародне співробітництво регулює сьогодні певні соціально-екологічні екстернальні функції, слугує інстру-

ментом системної протидії викликам зменшення ресурсного, демографічного та рекреаційного потенціалів. Розвиток інформаційного технологічного укладу, пріоритетність інтелектуальної компоненти глобальної конкурентоспроможності призводять до переосмислення соціального базису конкурентних стратегій. Гармонічне інтегрування соціальних та ринкових цілей розвитку суспільства, покладене в основу концепції енвайроментальної економіки, стає за умов глобалізації першоосновою соціально орієнтованого розвитку конкурентних стратегій (Osinska, 2009).

Висновки. Отже, постіндустріальний етап розвитку економічних систем характеризується докорінними змінами основних важелів конкурентного середовища. Конкурентні стратегії спрямовують на адаптацію установлених форм конкурентної взаємодії до швидких темпів мінливості інноваційного середовища. У межах системного підходу вони виступають як децентралізовані системи координування діяльності ринкових суб'єктів, джерело саморозвитку складноорганізованих економічних систем. Інтегративний підхід дає змогу окреслити сучасні конкурентні відносини як різновекторну взаємодію функціональних підсистем, яка консолідує різнополярні тенденції загострення конкуренції і посилення конструктивної інтеграції та кооперації суб'єктів ринкових відносин. За умов глобалізаційних перетворень докорінно змінилося ставлення до конкурентних стратегій управління трудовими ресурсами, соціально-екологічних екстернальних функцій та соціального партнерства. Динаміка і взаємодія глобалізаційних процесів і конкурентних стратегій через об'єктивні закони діалектичної взаємодії та суперечностей дають змогу досягти високого рівня концентрації інноваційних перетворень у суспільстві, сприяють розвитку високотехнологічних ринків та перерозподілу ресурсного потенціалу задля досягнення цілей економічного зростання. Досягнення конкурентоспроможності на світовому ринку перебуває у прямій залежності від швидкості адаптації креативного потенціалу країни до потреб світової економіки. Технологічне втілення знань відіграє вирішальну роль, а виробництво знань є основним джерелом економічного зростання.

Перелік використаних джерел

- Alpidovskaia, M. L., & Svitich, A. A. (2011). *Natsionalnye ekonomicheskie interesy kak prioritet v programme modernizatsii natsionalnoi ekonomiki* [National Economic Interests as a Priority in the Modernization of the National Economy]. *Natsionalnye interesy: priority i bezopasnost – National interests: priorities and security*, 20, 2–5. [in Russian].
- Arhipova, L. S., Gagarina, G. Iu., & Arhipov, A. M. (2015). *Konkurentsiia kak osnova ekonomiki: kontseptualnye podkhody k issledovaniu roli konkurentsii* [Competition as the Basis of the Economy: Conceptual Approaches to the Study of the Role of Competition]. Moscow: Infra-M. [in Russian].
- Chukhrai, N. I. (2011). Kooperentsiia yak stratehiia funktsionuvannia pidpriemstv na rynku innovatsii [Co-operability as a Strategy for the Functioning of Enterprises in the Market of Innovations]. *Vostochno-evropeiskiy zhurnal peredovykh tekhnolohiy – East-European Journal of Advanced Technologies*, 5(49), 20–22. [in Ukrainian].
- Esser, K., Hillebrand, W., Messner, D., & Meyer-Stamer, J. (2013). *Systemic Competitiveness: New Governance Patterns for Industrial Development*. London-Portland: Association with the German Development Institute (Berlin).
- Gordeev, V. A., & Shkiotov, S. V. (2011). Riski nesovershennoi konkurentsii v usloviakh globalizatsii [Risks of Imperfect Competition in the Conditions of Globalization]. *Teoreticheskaia ekonomika – Theoretical economics*, 1, 42–48. [in Russian].
- Heyne, P. T., Boettke, P. J., & Prychitko, D. L. (2013). *Economic Way of Thinkin*. New Jersey: Prentice Hall PTR.
- Kindzerskii, Iu. V. (2013). K osnovam strategii i politiki razvitiia promyshlennosti [To the Fundamentals of the Strategy and Policy of Industrial Development]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 4, 24–43. [in Russian].
- Kirzner, I. M. (2006). *Competition and Entrepreneurship*. Trans. with English. Moscow: Society. [in Russian].
- Klipkova, O. I. (2015). Kreativnii ta innovatsiiniist yak osnovni skladovi novoho vektora v upravlinni pidpriemstv [Creativity and Innovation as the Main Components of the New Vector in Enterprise Management]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnogo universytetu – Scientific Bulletin of Mukachevo State University*, 2(4), 76–79. [in Ukrainian].
- Kozlovskaiia, O. V., & Akerman, E. N. (2010). Osobnosti innovatsionnoi konkurentsii v usloviakh globalizatsii [Features of Innovative Competition in the Globalization Conditions]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta – Bulletin of Tomsk State University*, 2(10), 5–13. [in Russian].
- Manfred, B., Dominik, G., Hadwich, K., & Manfred, B. (2010). Customer Equity Management as Formative Second-Order Construct. *Journal of Business Research*, 61(12), 1292–1301.
- Matthews, R. (2005). The Organization Matrix and the Evolutions of Strategy (Part 2). *Economic Strategies*, 33–34, 7–8.
- McConnell, C. R., Brue, S., & Flynn, S. (2014). *Economics: Principles, Problems, & Policies (McGraw-Hill Series in Economics)*. Irwin (USA): McGraw-Hill.
- Osinska, O. B. (2009). Teoretychni kontseptsii sotsialnoho rynkovoho hospodarstva [Theoretical Concepts of Social Market Economy]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, 19(7), 186–192. [in Ukrainian].
- Polenske, K. R. (2004). Competition, Collaboration and Cooperation: an Uneasy Triangle in Networks of Firms and Regions. *Regional Studies*, 38(9), 1029–1043.
- Porter, M. E. (2017). *The Competitive Advantage of Nations*. Moscow: Alpina Publisher. [in Russian].
- Romanova, Iu. A., & Egorenko, A. O. (2013). Konkurentnaia razvedka: novyi vzgliad v usloviakh globalizatsii ekonomiki [Competitive Intelligence: a New Look in the Conditions of Economic Globalization]. *Management of economic systems. Electronic scientific journal*, 4(52). Retrieved from: http://uecs.ru/index.php?option=com_flexicontent&view=items&id=2079. [in Russian].
- Savchenko, I. A. (2011). Konkurentsiia ta hlobalna konkurentsiia: sutnist, evoliutsiia, vzaiemozviazok [Competition and Global Competition: Essence, Evolution, Interconnection]. *Formation of a Market Economy – a collection of scientific works of KNEU*, 2(6), 33–43. [in Ukrainian].
- Schumpeter, J. A. (2006). *Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung*. Berlin: Duncker & Humblot GmbH.
- Shnypko, O. S. (2009). Konkurentospromozhnist Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [The Competitiveness of Ukraine in the Globalization Conditions]. Kyiv: Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].
- Taranenko, I. V. (2011). Formuvannia innovatsiinoi paradyhmy teorii konkurentsii u suchasnykh hlobalizatsiinykh umovakh [Formation of an Innovation Paradigm of Competition Theory in Contemporary Globalized Conditions]. *Naukovyi visnyk ChDIEU – Scientific Bulletin of CHIUU*, 1(9), 194–203. [in Ukrainian].
- Vachevskiy, M. (2012). Sutnist kompetentsii u navchalnomu protsesi ta kompetentnisnyi pidkhid u profesiinii osviti [The Essence of Competencies in the Educational Process and Competence Approach in Vocational Education]. *Molod i rynek – The Youth and the Market*, 8, 25–32. [in Ukrainian].
- Volkova, E. A., & Kalimnikova, E. V. (2010). Povyshenie konkurentospobnosti predpriiatiia na osnove sovershenstvovaniia kachestva rabochei sily [Increasing the Enterprise Competitiveness on the Basis of Improving the Quality of the Workforce]. Ulianovsk: UIGTU. [in Russian].

РАЗВИТИЕ КОНКУРЕНТНЫХ СТРАТЕГИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

Рассмотрена актуальная проблема развития конкурентных отношений. Конкуренция проанализирована в качестве рыночного инструмента, генерирующего стимулирующий эффект в отношении развития инновационных процессов и роста эффективности хозяйствования. Приведены взгляды исследователей на проблемы развития конкуренции как институционально-оформленного процесса и поднят вопрос о необходимости разработки конкурентных стратегий в условиях глобальных экономических трансформаций. В условиях глобализации, которая консолидирует разнополярные тенденции обострения конкуренции и усиления конструктивной интеграции и кооперации участников рыночных отношений, конкуренция основывается на интегративном типе конкурентного поведения. Выяснено, что новая экономическая формация основывается на приоритетности знаний и компетенций, что приводит к выходу за пределы традиционных ограничений экономических факторов конкурентного взаимодействия и увеличения роли человеческого капитала. Определено, что креативные тенденции управления конкурентностью формируют феномен ограниченности или даже избежание борьбы и смещение акцентов в сторону взаимного сотрудничества с конкурентами, а экосистема рыночной экономики все чаще опирается на взаимовыгодное сотрудничество стейкхолдеров. Описанные тенденции четко позиционируют конкуренцию как стратегическую ориентацию государства на создание добавочной стоимости, что позволяет направлять управление активами и процессами на рост национального благосостояния.

Ключевые слова: конкуренция; рынок; интеграция и кооперация; высокоинформационные отрасли; креативность.

I. I. Svidruk, Yu. B. Myronov

Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine

COMPETITIVE STRATEGIES DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF ECONOMY GLOBALIZATION

The development of competitive strategies in the context of economy globalization is the basis of dynamic economic growth; it stimulates the rethinking of management processes, and activates the development of production. According to the systematic approach, competitive relations in a post-industrial economy not only determine the causal links of the competitive struggle of business entities, but also turn into a decentralized system of coordination of market agents, become a source of self-development stimulating the transformation of the economic system from simple to complex organizational entity. Behavioural approach emphasizes the attention of researchers on the totality of the interdependent control of the market by different participants. The structural concept of competition focuses on analysing the structure of the market and the conditions prevailing on it. The functional approach to competitiveness is based on the displacement of outdated technologies and products from the market by replacing non-competitive enterprises with technologically advanced production. The new competitive situation, caused by the multispectivity of the competing parties' interests, their dynamism and aggressiveness in a globalized society, requires competitive strategies to take into account the combined effect of the isolated factors of the competitive environment, which leads to the emergence of new competition features. Globalization economic formation is based on the priority of knowledge and competencies, which stimulates the development of competitive strategies in the direction of the emergence of fundamentally new value orientations of the economic space, aimed at improving the quality of society life. Globalization influence is caused by the phenomena of international specialization, which increase the role of labour productivity increase in high-tech markets with high added value. An important factor in the formation of effective competitive strategies in the context of the latest models of socio-economic development is the quality of labour resources, characterized by the level of professional development and the ability to self-improvement. Harmonious integration of social and market goals of the society development which is the basis of the concept of the national economy becomes the primary basis for competitive strategies socially-oriented development.

Keywords: competition; market; integration and cooperation; high-tech industries; creativity.